

FAGUL ORNAMENTAL DE PĂLTINOASA (*FAGUS MOLDAVICUS*, ssp. nova)

V. D. PASCOVICI

L'auteur de ce travail présente des caractères botaniques et écologiques de l'espèce *Fagus s. moldavicus*, dit *Pêtre ornamental de Păltinoasa* qui lui confère les particularités d'une espèce tout véritable, en lui précisant les nouvelles stations de végétations de cette précieuse l'hêtre qu'il y a dans le nord-est de la Roumanie.

Il propose encor l'interdiction de l'exploitation de ce l'hêtre et bien aussi, il récomande aux specialists de la production, la culture et l'extension de cette espèce très valereuse pour le notre pays.

Literatura de specialitate citează o specie apropiată: *F. quercoides* în stațiunile de pe Muntele Ciucaș (Pasul Bratocea—Valea Berii), alt. 1 060 m și Muntele Roșu, alt. 1 240 m (B. Herculane) [6, 7, 11, 13, 19], și se arată că a fost greșit considerată cultivar (varietate de cultură) de către Krüsmann, 1960, întrucît specia crește în mod spontan în pădure și își păstrează caracterul ereditar [6, 7, 11, 13].

În lucrarea de față semnalăm o nouă subspecie: *Fagus moldavicus*, care este situată în pădurea Păltinoasa, din județul Suceava, localizată de-a lungul pîrîului Bucoviciorul, pe malul drept al acestuia. Stațiunea se încadrează în U.P.V. Păltinoasa, u.a. 28, 29 și 30 (Fig. 1).

Privită sub aspectul coordonatelor geografice, stațiunea este situată la 25°59'00" longitudine estică, 47°51'00" latitudine nordică, sau dacă este exprimată în caroiaj rectangular, ea se încadrează în pătratul LA 26 (pătrat cu latura de 10 km) și la altitudinea de 500—600 m [14, 15]. Se încadrează în etajul montan de amestecuri de rășinoase cu fag (FM₂) pe substrat de gresii alternate cu marne, uneori și cu calcare.

Clima se caracterizează prin temperatura medie anuală cuprinsă între 7—7,5°C, temperatura lunii iulie de 17—18°C, iar precipitațiile medii anuale în mod frecvent sînt cuprinse între 700 și 800 mm.

Arboretul din această stațiune în majoritate se dezvoltă pe soluri brune argilo-iluviale, parțial pe soluri cambice și în partea inferioară a versanților apar și soluri brune argilo-iluviale, anume, în porțiunile de parcele în care bradul s-a instalat în mod natural în asociație cu fagul.

Tipul de pădure aparține la 2.21.1: „Brădeto-făget normal cu floră de mull“ (s), iar pătura erbacee aparține tipului eu-mezotrop-mezotrop cu „*Asperula-Dentaria*“. Specii caracteristice: *Asperula odorata*, *Athyrium filix-femina*, *Dentaria bulbifera*, *D. glandulosa*, *Dryopteris filix-mas*, *Geranium robertianum*, *Oxalis acetosella*, *Pulmonaria rubra*, ș.a. Specii însoțitoare frecvente: *Actea*

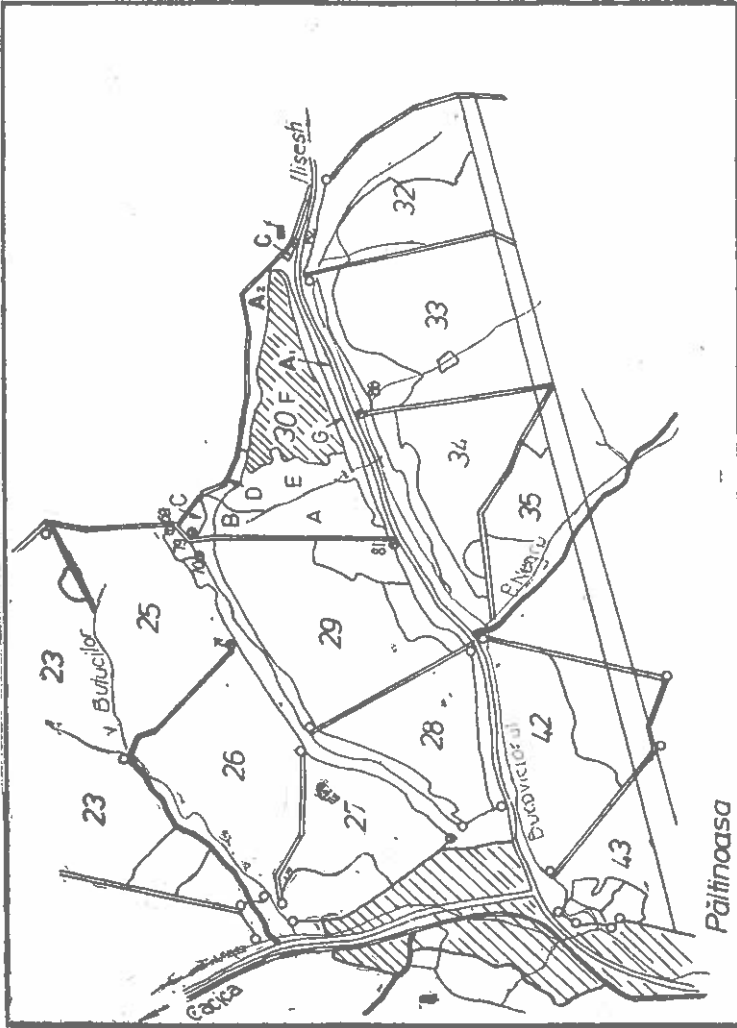

Fig. 1 — Schița pădurii Păitinoasa (U.P.V. Păitinoasa, Ocolul silvic Gura Humorului) cu stațiunea de *Fagus moldavicus* ssp. nova. (porțiunea hașurată)

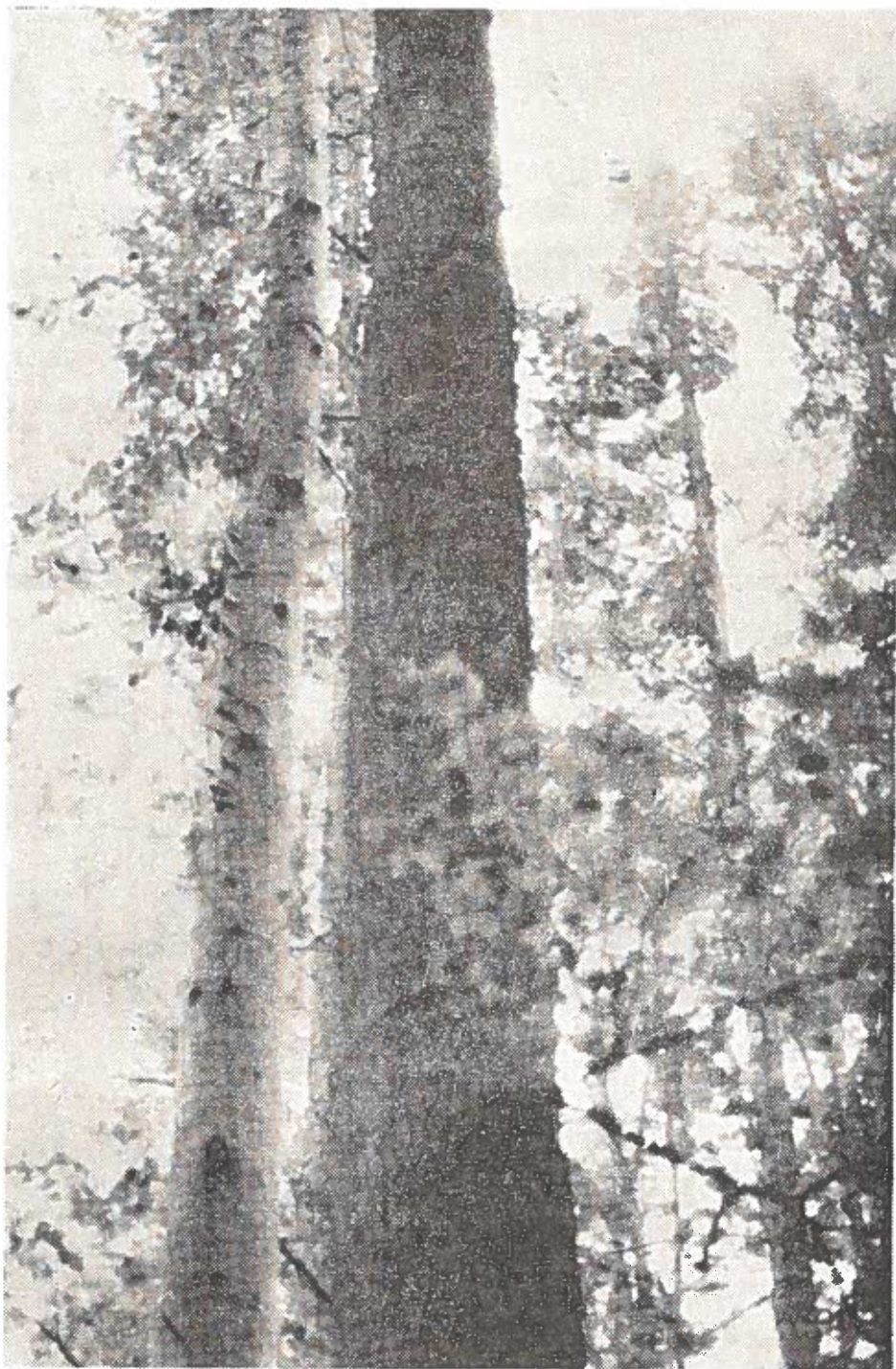

Fig. 2 — Arbore natural de *Fagus moldavicus* ssp. nova, diseminat într-un arboret de lipul : Brădeto-făget normal cu floră de mull, de productivitate superioară (2 21 1 = 47) (17, 18) din pădurea Păltinoasa (august, 1985, foto : V.D.P.)

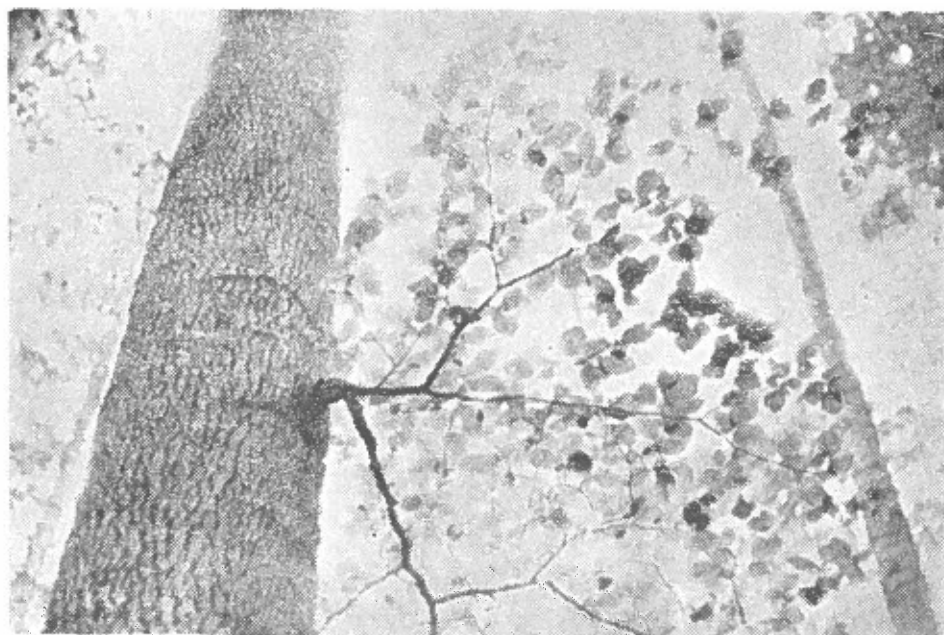

Fig. 3 — Arborele din figură, după scoarță, pare să fie un stejar, sau frasin; examinat însă în ansamblu acesta este un *Fagus moldavicus* ssp. nova. (pădurea Păllinosa, aug. 1985, foto V.D.P.)

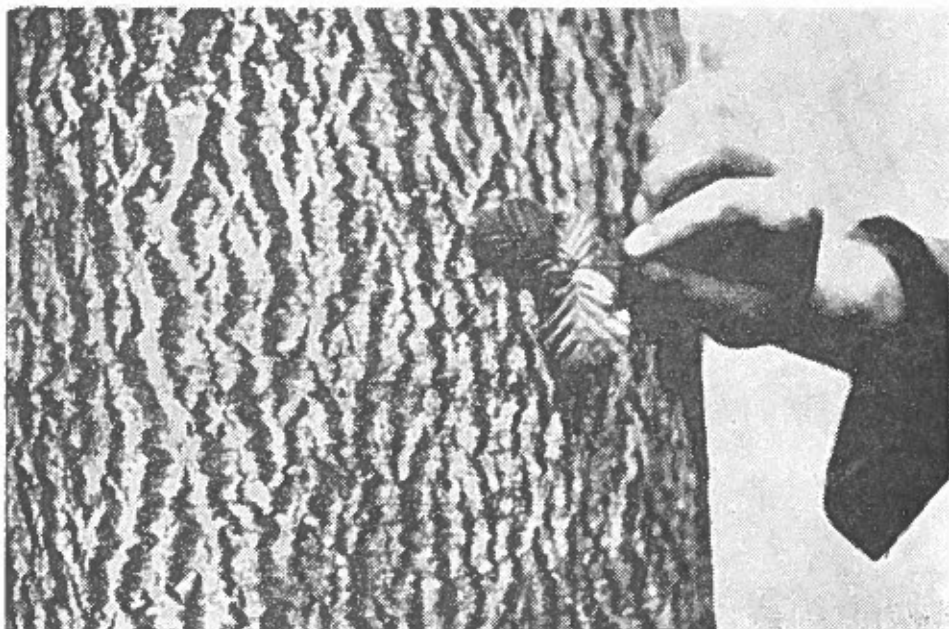

Fig. 5 — Detalii caracteristice ale scoarței de *Fagus moldavicus* ssp. nova, care conferă forma sa specifică : a — aspectul de ansamblu al scoarței, văzută de la înălțimea pieptului ; b — detaliu caracteristic al unei porțiuni de scoarță, din figura a, văzută mai de aproape (pădurea Păltinoasa, aug. 1985, foto : V.D.P.)

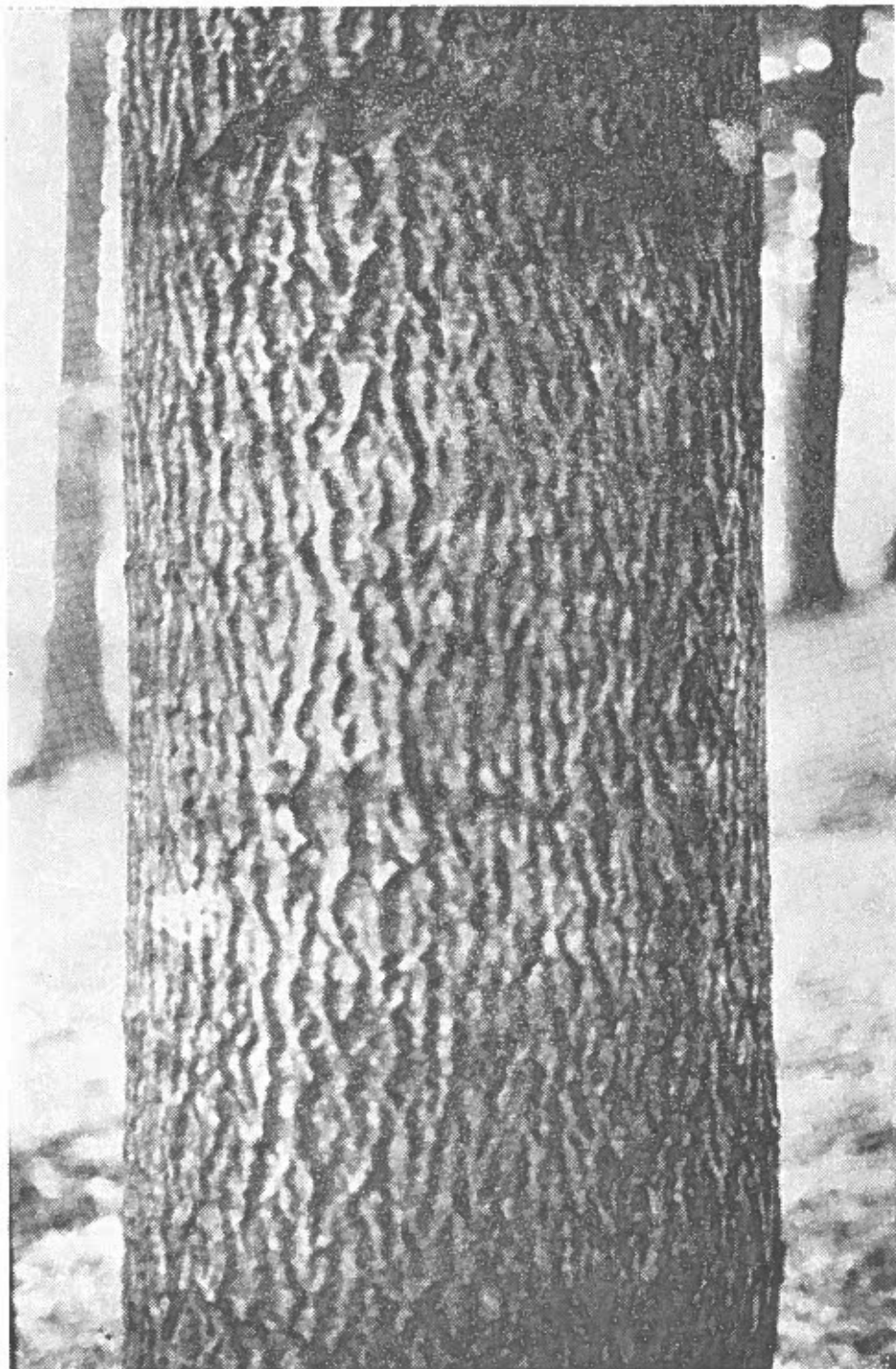

Fig. 4 — Aspectul ornamental caracteristic al rilidomului unui exemplar de *Fagus moldavicus* ssp. nova (pădurea Păltinoasa, august, 1985, foto | V.D.P.)

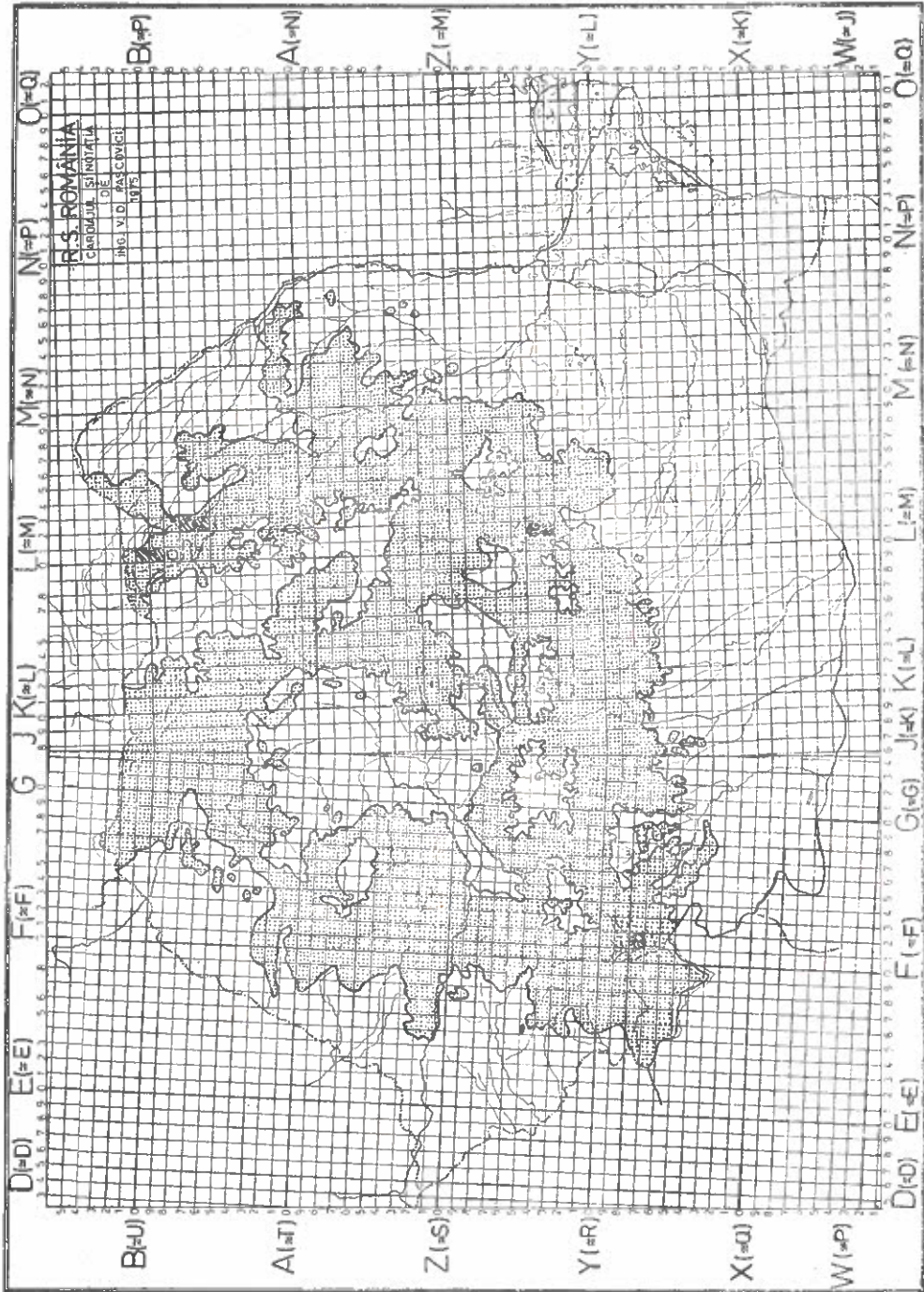

Fig. 6 — Arealul actual al fagului *F. moldavicus* pe care îl ocupă în cadrul arici generale a speciei *Fagus sylvatica* din țara noastră : — arealul general al fagului comun (*F. sylvatica*) în R. S. România transpus în carioaj rectangular (14, 15); — arealul speciei *F. quercoides*, stațiuni existente, descrise înaintea cercetărilor noastre : — arealul speciei *F. moldavicus* ssp. nova (fagul ornamental de „Pălinoasa”), stațiuni noi identificate în anul 1985 (Orig. V.D.P.)

spicata, *Anemone nemorosa*, *Euphorbia amygdaloides*, *Isopyrum thalictroides*, *Lamium galeobdolon*, *Mercurialis perennis*, *Mycelis muralis*, *Rubus hirtus*, *Symphitum cordatum*.

Tipul de stațiune aparține la Ts 1/3.3.3.3. : „Montan de amestec“ Ps, brun edafic mare, cu „*Asperula-Dentaria*“, așa cum s-a văzut mai sus.

În majoritate parcelele stațiunii aparțin *faciesului tipic*, în cadrul căruia deosebim, pe alocuri, *microfaciesul cu acumulare de humus*, anume, pe locurile așezate la baza pantelor, cu abundență de specii indicatoare în bogăția de humus.

De asemenea pe suprafețe mai restrinse, apare *microfaciesul cu pseudo-gleizare la baza orizontului B*, unde apar specii indicatoare ca *Alium ursinum* și *Salvia glutinosa*.

Privit în ansamblu, este un tip de stațiune apt. de mare importanță economică, de bonitate superioară pentru speciile de molid, brad și fag, sau pe alocuri de bonitate mijlocie pentru fag.

Speciile principale de arbori și arbuști care formează arboretul de amestec, sînt : *Fagus sylvatica* L. (fagul comun, care participă în compoziția arboretului în proporție de 30—60% (65%), diseminat se mai dezvoltă *F.s.f. corticata* Dom., *F.s.f. leucodermis* Georg. et D. Tăt., *F.s. 'quercoides'* Pers., *Abies alba* Mill. (care participă în proporție de 10 la 50% din compoziția speciilor de amestec), diseminat mai apar: *Picea abies* (L.) Karst., *Carpinus betulus* L., *Acer pseudoplatanus* L., *Tilia cordata*, *Ulmus montana* L., *Alnus glutinosa* L., *Pinus sylvestris*, *Larix decidua* Mill., *Pinus strobus* L. și *F. moldavicus*.

Arbuștii sînt reprezentanți prin : *Corylus avellana*, *Sambucus nigra*, *S. racemosa* și *Rosa canina*.

Referindu-ne la subspecia *Fagus moldavicus*, respectiv la „*fagul ornamental de Păltinoasa*“, trebuie să subliniem faptul că acesta nu este un cultivar, așa cum l-a considerat Krüsmann, 1960, ci este un produs al naturii, răspîndit pe cale naturală și prezintă o foarte bună creștere în comparație cu *Fagus sylvatica* (specia majoritară în arboret), privită la aceeași vîrstă a arboretului de amestec în care conviețuiește cu bradul, realizînd trunchiuri cilindrice, drepte și în mai multe cazuri depășește dimensiunile fagului comun (Fig. 2, 3).

Privită mai de aproape conformația scoarței (Fig. 4, 5a, 5b) se observă că prismele neregulate ale ritidomului se prezintă în forme armonioase, putîndu-se distinge forma unui desen ca a unui covor deosebit de frumos, constituit dintr-o serie nesfîrșită de opturi, sau romburi puternic comprimate în sens lateral (potrivit crăpăturilor neregulate longitudinale). Aceste prismele de ritidom longitudinale au dimensiuni de 2—4 cm în lățime și 15—30 cm în lungime. La partea superioară scoarța prezintă un *luciu caracteristic*, ce pune în valoare desenul. Toate acestea ne-au determinat să-i dăm numele de „*Fag ornamental de Păltinoasa*“. Acest tip de fag se deosebește de *F. quercoides*, care are scoarța aspră, cu solzi răsfriinți în afară, coaja e mai groasă, prismele ritidomului sînt mult mai adînc brăzdate, fapt pentru care i se spune „*Fag răpănos*“ [6, 7, 11].

Pentru a scoate în evidență unele deosebiri care există între „Fagul de Păltinoasa“ și *F. sylvatica*, în urma examinării detaliilor de frunze, lujeri, scoarță și lemn (ne referim la un prim examen microscopic), se constată următoarele :

— *ritidomul scoarței* de *F. moldavicus* este principalul caracter de recunoaștere a speciei, deosebindu-l net de *F. sylvatica* (fagul comun), care are totdeauna scoarța netedă ;

- frunzele de *F. moldavicus* se deosebesc de ale *F. sylvatica* prin aceea că sînt în general mai mari, pe verso laminei, la inserția nervurilor, cu smocuri de peri mult mai evidenți; uneori nervurile la marginea frunzei se curbează înainte, ca la *F. orientalis* și sînt obovate.
- perigonul florilor masculine uneori cu caracter intermediar între *F. sylvatica* și *F. orientalis*;
- lemnul de *F. quercoides* are proprietăți intermediare între *F. sylvatica* și *F.s.f. leucodermis*, în ceea ce privește fizibilitatea (rezistența la despicare); în această privință lemnul de *F.s.f. corticata* are lemnul cel mai dur, colțos și greu despicabil;
- privit în secțiune transversală, lemnul de *F. moldavicus* este alb-roșcat (ceva mai închis ca la *F. leucodermis*), măduva este trapezoidală (nu triunghiulară ca la *F. sylvatica*), iar razele medulare sînt mai numeroase și uneori mai fine ca la *F. sylvatica*;
- lujerii de *F. moldavicus* au o culoare totdeauna mai roșcată decît toate formele de fag de la noi, prezintă un ritidom fin (începînd cu lujerii din anul precedent) și prevăzută cu numeroase lenticile, caractere care pot separa cu ușurință specia de celelalte specii de fag de la noi.

În privința examinării florilor masculine, feminine, a fructului și a caracteristicilor microscopice ale lemnului, cercetările noastre continuă.

Arealul speciei *F. moldavicus* este redat în cadrul arealului general al fagului comun prin schița din Fig. 6 în caroiaj rectangular cu latura pătratului de 10 km, după procedeu cunoscut [14, 15]; în această schiță s-a marcat cu puncte negre stațiunile cunoscute și citate de literatura de specialitate, apărută pînă la cercetările noastre, și cu puncte hașurate noile stațiuni identificate, de noi, respectiv pădurea Păltinoasa (LA 26; LA 27) și, în colaborare cu organele din producție* și proiectare, noi stațiuni (probabile) la ocoalele silvice Solca, Marginea și Gura Humorului.

Concluzii

Se aduc noi contribuții la arealul speciei *F. moldavicus* și *F. quercoides*, care se dezvoltă în mod spontan, se extinde și în cuprinsul arealului fagului comun din unele stațiuni situate în nord-estul țării noastre.

Împreună cu organele silvice din producție și proiectare, ICAS-ul a inițiat acțiunea de depistare și identificare a tuturor stațiunilor din Moldova care conțin specii și forme valoroase de fag. De asemenea, s-a luat măsuri ca toate exemplarele de *F. moldavicus* (sau și de alte forme ce se vor mai identifica) să fie oprite de la exploatare și să fie rezervate ca seminceri.

Se recomandă ca această specie de fag valoroasă să fie promovată și extinsă în cultură, de către producție, în toate stațiunile în care se dezvoltă în mod natural.

În noua stațiune se dezvoltă împreună mai multe specii și forme valoroase de fag, în amestec intim cu rășinoasele (în special cu bradul), realizînd un tip aparte de pădure. De aceea s-a propus constituirea unei rezervații științifice în cadrul Inspectoratului Silvic al județului Suceava.

BIBLIOGRAFIE

1. BELDIE, AL., 1952 — *Fagaceae*, în Tr. Săvulescu (red.), *Flora R.P.R.*, vol. 1, Edit. Acad. R.P.R., Buc., 219—224
2. BELDIE, AL., 1977 — *Flora României — Determinator ilustrat al plantelor vasculare*. Edit. Acad. R.S.R., Buc., vol. 1: 80—81

* Aducem speciale mulțumiri ing. V. Pențuc (I.S.J. Suceava) pentru sprijinul acordat pe teren la identificarea arealului unor subunități de fag din Bucovina.

3. BURDUJA, C., 1961 — *Studii asupra genului Fagus L. Asupra prezenței speciilor F. orientalis Lipsky și F. taurica Popl. în Moldova.* An. șt. Univ., Iași, St. Nat., T., VII, 2, 961
4. BURDUJA, C., SÎRBU, I., LUPU, I.A., 1982 — *Contribuții la cunoașterea taxonomică, corologică și filogenetică a fagului din spațiul pericarpatic al Moldovei.* Culeg. Stud. artic. Biol., Univ. „Al. I. Cuza”, Iași, Grădina Botanică, Iași, vol. 2 : 268—276
5. DOBRESCU, C., BÎRCĂ, C., LAZĂR, M., 1963 — *„Contribuții la cunoașterea corologiei speciilor de F. orientalis Lipsky și F. taurica Popl. în R.P.R.”.* An. șt. Univ. Iași, sect. șt. II, T. IX, 2, 1963
6. DUMITRU-TĂTĂRANU, I., OCSKAY, S., 1953 — *Schiță monografică a fagilor din R.P.R.* Rev. Păd. 5/1953 : 5—10.
7. DUMITRIU-TĂTĂRANU, I., 1960 — *Arbori și arbuști forestieri și ornamentali cultivați în R.P.R.”.* Edit. Agrosilvică București, 1960 : 355—359
8. GHELMEZIU, N. G., SUCIU, P., 1959 — *Identificarea lemnului.* Edit. Teh., Buc.
9. KRÜSSMANN, G., 1960 — *Handbuch der Laubgehölze.* Paul-Parey in Berlin u. Hamburg, 1960 : 440—443
10. LUPU, I., 1980 — *Flora și vegetația pădurilor dintre Siret, Moldova și Bazinul Șomuzul Mare.* Teză de doctorat, Iași, 1980
11. MILESCU, I., ALENE AL., NICOVESCU, II., SUCIU, P., 1977 — *„Fagus L”.* Edit. Agrosilvică, București, 1967 : 51—118
12. MITITELU, D., și colab., 1971 — *Completări la flora Moldovei.* Stud. și Com. St. Muz. șt. Nat. Bacău, 1971
13. OCSKAY, S., DUMITRIU-TĂTĂRANU, I., 1950 — *Contribuțiuni la studiul fagului în R. P. România.* An Acad. R.P.R. ser. geogr. biol. șt. teh. și agric. T. III, 4, 1950
14. PAȘCOVICI, V. D., 1979 — *Contributions au problème de la cartographie thématique, de la flore et de la faune.* Pubbl. Ist. Ent. Univ. Pavia (Italia) : 1—18
15. PAȘCOVICI, V.D., CIOCHIA, V., (1975) 1979 — *Codul biogeografic al localităților din România — Index codificat al localităților din România pentru cartografieri tematice de biogeografie.* Acad. ASAS, Brașov, 1979 : 259 p.
16. PAȘCOVSCHI, S., 1945 — *Noutăți dendrologice din Banat și Crișana.* Alalele ICEF, ser. I, vol. IX, 1, Buc. (1943) 1945
17. PAȘCOVSCHI, S., LEANDRU, V., 1958 — *Tipuri de pădure din R.P.R.* Edit. Agrosilvică, București, 1958
18. PURCELEAN, ST., PAȘCOVSCHI, S., 1968 — *Cercetări tipologice de sinteză asupra tipurilor fundamentale de pădure din România.* ICF, M. Ec. FOR., București, 1968 : 106 p.
19. STĂNESCU, V., 1979 — *Dendrologie.* Edit. Did. Pedag. Buc., 1979 : 174—188
20. ȚOPA, E., 1956 — *Fagus silvatica L. var. roseimarginata și var. microcarpa, două varietăți noi pentru R.P.R.* Rev. Păd. 10/1956 : 684—685